

Nordre Skøyen Hovedgårds siste eierfamilie:

Omgangsskolelæreren som ble godseier

Leif-Dan Birkemoe

I 1841 ble Østre Skøyen gård solgt på tvangsauksjon til skipper Nils Larsen. Det var stiftsamtmann Niels Emanuel de Thygeson som hadde levd over evne og måtte selge sine gårder både i Norge og Danmark. I 1842 ble gården delt i to, Nordre Skøyen og Søndre Skøyen. Den tidligere omgangsskolelærer Hans Pedersen Aas hadde i 1834 giftet seg inn i en formuende Aker-slekt og kjøpte i 1845 Nordre Skøyen. De siste 60 år av gårdens historie i privat eie ble innledet.

Hans Pedersen Aas var fra Biri, født 1808. På slutten av 1820-årene var han lærer i skolekretsen Gjelleråsfjerdings i Aker herred som dekket området ned mot Østensjøvannets østside. Han gikk den gangen rundt til gårdene og de mange husmannsplassene under Ulsrud, Østensjø, Oppsal og Skøyen. Hans ble nok derfor godt kjent med foreldre og barn i området.

I 1833 skiftet han skolekrets til det som het Nordre Vestbygden. Han overtok etter lærer Henrik Lilloe. Den gangen var det 12 lærere som skulle dekke hele landdistriktet i Aker. I 1842 ble skolekretsene noe endret og da får vi Manglerudfjerdings som dekket distriktet vest for Østensjøvannet.

Ekteskapet som endret yrket til Hans Pedersen Aas

Ikke lenge etter at Hans begynte i Nordre Vestbygden skolekrets giftet han seg med Marte Frøen, f. Nilsdatter Gaustad (1793-1871), som eide Lille Frøen gård etter at hennes første mann storbonden Even Hanssøn Frøen døde i 1832. Fra sitt første ekteskap hadde Marte 4 barn. Med Hans ble hun mor til ytterligere 3 barn. Marte var 15 år eldre enn Hans Pedersen Aas og de giftet seg 15. mai 1834, to år etter at Even døde. Lille Frøen gård lå trolig i skolekretsen til Hans, kanskje samlet barna seg til undervisning nettopp her. Vi kan derfor tenke oss at det var slik Hans og Marte traff hverandre. Marte var i slekt med mange store gårdbrukere i det som i dag er Vestre- og Nordre Aker, Ullern og Bærum. Lille Frøen hadde på denne tiden 400 mål innmark og drev stort i melk- og kjøttproduksjon. En stampemølle i Sognsvannsbekken, som etter hvert ble omgjort til kornmølle, hørte også til gården. Hans hadde også interesser i Store Frøen, i henhold til ligningsprotokollen fra 1843.

Martes eldste sønn fra første ekteskap, odelsgutten Hans Evenssøn Frøen var 9 år da faren døde. Først 23 år gammel fikk han skjøte på Frøen 14. november 1848. Hans og Marte Aas kjøpte Nordre Skøyen etter 11 års ekteskap med skjøte 28. august 1845. De eide altså både Lille

Midt i bildet Hans Pedersen Aas, fra Biri (1808 - 1891), "bestefar" på Nordre Skøyen, med bl.a. nevøer og nieser. Hans bror Even Pedersen Aas var gift med Noline Engelstad også fra Biri, nå bosatte i Kirkegaten 7. Nederst til høyre Laura Engelstad (f.1843 Østre Toten). Sittende nederst til venstre er mor til Laura Engelstad, Marie Narverud f.1822 Vestre Toten. Piken til høyre er Ellen Aas, piken til venstre Ashild Engelstad (f.1875 Kristiania). Hennes mor: Ragna E.A. Aas (f.1854), far Christian Engelstad (f.1849). Stående med hatt: trolig Edmund Ragnvald Huseby (f.1869 i Aker). Bildet er tatt ved hovedinngangen til Nordre Skøyen hovedgård ca.1886. Kilde: Østensjø lokalhistoriske bilder. Bilde-nr. B20190001.

Flyttedagen til Nordre Skøyen gård i 1845

«Jeg tar fantasien til hjelp, når jeg beskriver en septemberdag i 1845 på Nordre Skøyen. En guttunge kommer løpende og roper «Nå kommer de – nå kommer de». En kortesje av hestekjøretøyer kommer opp alleen. Det er de nye eierne. Tjenestejenter og drenger stilte opp på linje foran hovedinngangen. Det var folk som trolig tidligere hadde tjent både under skipper Niels Larsen og Emanuel de Thygeson. Forest i kortesjen kommer en vogn med Hans Pedersen Aas, Marthe og småjentene Anette på 8 år og Marta på 7 år. I neste vogn finner vi Peter Nicolai på 9 år og halvsøstrene hans: Dina, 19 år og Eveline, 18 år. Og så kommer det vel et par vogner med flyttegods.

Det var en drivandes familie, som nå inntok Nordre Skøyen. Husbonden selv var 37 år gammel, i sin sterkeste alder, Marte var 52 år. Nå var det slutt på barnproduksjonen til Marte og hun var et meget arbeidsdyktig kvinnfolk. Vi kan ta det for gitt at de voksne jentene, Dina og Evelin, ble kjørt hardt, både hva gårdsarbeid angår og inne-sysler, som kjøkkenstell og håndarbeid. Det er for eksempel fantastisk å se hva som ble brodert i den tiden.»

Kilde: Lars Steensgard's manus til kåseriet på Østensjø historielags møte 14. mars 2002 om «Folk på Nordre Skøyen i siste halvdel av 1800-tallet» basert på dagboken til Peter N. Aas.

Hans Pedersen Aas. Født 22. mai 1808 på Biri, død 24. april 1891 på Nordre Skøyen Hovedgård. Bilde etter originalfoto mai 1873. På slutten av 1820 og begynnelsen av 1830-tallet var han omgangsskolelærer. Hans Pedersen Aas var eier av Nordre Skøyen fra 1845 til 1884 Kilde: Østensjø lokalhistoriske bilder. Bilde-nr. B20190046.

Frøen og Nordre Skøyen i tre år. At det ble Nordre Skøyen var neppe et rent tilfelle, gården var godt kjent av omgangslæreren. Den lå i hans første skolekrets. Trolig hadde Hans undervist på gården.

Ble behandlet med respekt

På den gamle herregård utviklet den tidligere omgangslærer seg til litt av en «grand seigneur» av den gamle type, skriver Johan Evje i Aker 1837-1937 (s.75). Han gikk med lang frakk (bonjour) og høy flosshatt og ble behandlet med respekt og ærbødighet. Skøyen, som hadde sin siste glanstid under stiftamtmann de Thygeson, holdt han i hevd. I skråningen foran hovedbygningen ble det anlagt blomsterterrasser, lenge omtalt som et eventyr. Det kan nok hende at det var Marte som hadde ledelsen både i det og annet på gården. De kvinnelige herskere på herregården ville ikke vite av noe av gjennomgangstrafikk over gården, så når det nærmet seg ukjente, var det straks noen på pletten og forhørte seg om hvor de skulle hen (Evje s.76). På gården var det også en husjomfru som hjalp til med husholdningen i tillegg til et par tjenestefjenter.

Fester for familie og venner

Marte og Hans hadde nær kontakt med både venner og familie. Folk fra gårdene i Vestbygden var derfor ofte på besøk på Nordre Skøyen. Spesielt fra gårdene Grimelund, Huseby, Smedstad, Vinderen, Holmen og Frøen, men også fra Tåsen, Sogn, Vålerengen, Manglerud og fra nabogården Søndre Skøyen kom det folk i selskap der Marte og Hans var vertskap. Mannfolkene samlet seg vanligvis på kjelebanen¹ der konversasjonen gikk livlig. Ved kortbordene var «Boston»² og «Pålspass»³ populære spill. Damene satt ofte for seg selv og småpratet, omtalte bøker og avtalte sammenkomster.

Etter middagen var det ved større anledninger gjerne dans til musikk fra familiens musikere. Ungdommen var mest ivrig og svingte seg i dansen. Ballforelskelser oppsto og forbindelser mellom gårdene ble innledet. En dans som ble brukt av spesielt ungdommen på Skøyen var

«Kehraus»⁴, en rekkedans der de løp fra rom til rom. Også «Lancers»⁵ var en populær dans med mye bevegelse.

På Nordre Skøyen var det alltid plass for overnattingsgjester. Når folket på Skøyen var i selskap på gårdene i Vestbygda valgte også de gjerne å overnatte. Veien hjem til Skøyen var lang og ofte mørk. Transporten foregikk med hest og vogn, om vinteren med slede. Da toget kom til Bryn forenklet det reisen, særlig for de som bodde i byen.

Verdiansettelse og salg av jord

I boken Historien om Nordre Skøyen Hovedgård opplyses det at gården hadde en størrelse på ca. 820 mål, eksklusive skog. Verdiansettelsen oppgis til drøyt 13 000 speciedaler. «Gården er meget godt dyrket», er karakteristikken. Marte og Hans solgte etter hvert fra en del jord. I 1852 ble grunn solgt til jernbanen Oslo – Eidsvoll. Fabrikker på Bryn og langs Alna-elven ble bygget på jordstykker utskilt fra Nordre Skøyen. Med flere innbyggere på Bryn økte behovet for tomter til private hus, utskilt fra gården. I 1849 tok kjøpmann Peter Wessel Wind Kildal (1814-1882) de første skritt for å etablere seg på Høyenhall. Han kjøpte jordstykker både fra Søndre- og Nordre Skøyen for å realisere planer om bl.a. industriell virksomhet ⁶.

Auksjon på Søndre Oppsal gård

Tirsdag 9. oktober 1860: «I morgen får jeg vite om jeg nå straks kan kalde meg gårdbruker. Ved auksjonen hos Juell på og over Opsahl den 29. august erholdt fader i mitt navn tilslag på gården Opsahl for 4532 spd. I morgen utløper overbudsfristen nemlig seks uker. For noe over åtte dager siden snakket jeg med Hypotekbankens sakfører advokat Grønn, og da var intet overbud gjort. Hvordan det nå forholder seg vet jeg ikke, og er det skjedd overbud, blir det naturlig vis ny auksjon og det lader på fader som han vil gå til 5 000. – Så meget blir det vel også nå med resterende avdrag og renter samt omkostninger.

Hvor stort Opsahl er, vet jeg ikke. Jeg har hørt 150, 200, ja helt opp til 250 mål. Det første er rimeligvis det riktige. – skogen har jeg ikke sett, men der er nok tatt hva det på noen måte kunne tas. Husene er ikke i den beste forfatning. Stallen skal være falleferdig, alle må ha nytt tak, da det aldri har vært sten på dem. Hva selve jordveien angår er den så vanrøktet at det vel på noen måte er mulig, det beste ved det hele er at Juell i år ikke har fått sådd et eneste korn, slik at åkrene ved å ha hvilt i sommer vel må være en liten smule bedre enn de ellers ville vært. – Havnegangen skal være sameie med naboene.»

Onsdag 10. oktober 1860: «I dag klokken 2 er mitt bud på Opsahl approbert. Juell & Sønn har, som jeg hører, oppført mange «Grædeconcerter», men det umulige er og blir umulig.»

Kilde: Dagboken til Peter N. Aas da han var 24 år.

Virkelig størrelsen på Søndre Oppsal var 151 mål innmark 265 mål skog etter oppgave i boka Historien om Nordre Skøyen Hovedgård side 46.

Til høyre: Personen til høyre på bildet er trolig Peter Nicolai Aas. Bildet er tatt ca. 1880. Kilde: Østensjø lokalhistoriske bilder. Bilde-nr. B20150190.

← Peter N. Aas (1836-1891) eide Nordre Skøyen i årene 1884 til 1891. Nordre Skøyen var i Aas-familiens eie fra 1845 til 1907. I albumet bildet er hentet fra, er følgende skrevet: "Til tante Kristine fra Peter Aas. Februar 1879. Portrettet er taget for 15 Aar siden." Bildet må derfor være tatt ca. 1864, da Peter var ca. 28 år, hos C.C. Wischmann Fotografisk Atelier, Christiania. Kilde: Østensjø lokalhistoriske bilder. Bilde-nr. B20180018.

Elida Huseby (1847-1923) gift Med Peter Nicolai Aas (1836-1891). Elida Aas var enke etter Peter N. Aas og eneeier av Nordre Skøyen i årene 1891 til 1907. Bildet er tatt 28. mars 1866 da Elida var 19 år. Kilde: Østensjø lokalhistoriske bilder. Bilde-nr. B20180008. →

Broren Even Pedersen Aas

Etter dagboken til Peter N. Aas å dømme var onkelen Even en hyppig gjest på Nordre Skøyen. Even var rundt 20 år da han kom til Kristiania for å søke jobb. Håndverkmiljøet på Biri ga han gode forutsetninger og begynte som sadelmaker. Etter noen år fikk han eget sadelmakerverksted og kjøpte Kirkegata 7, en to-etasjers forretningsgård fra 1830-tallet. Gården hadde en stor bakgårdsbygning med både svalgang og vindeltrapp. Gården ble revet omkring 1914-15 da Sjøfartsbygningen ble reist på stedet.

Midt på 1800-tallet var Kirkegata en bred gate som førte opp til Domkirken. Flere av byens fremste familier hadde sine boliger her. Even fikk løst borgerbrev og må ha lyktes godt med sadelmakervirksomheten.

Even giftet seg med Nicoline Engelstad og fikk åtte barn med henne – seks sønner og to døtre.

Samlet barn

Da Hans Aas ble gammel, ville han gjerne se barn hos seg. Det var dem han engang hadde viet livet til, nå kom ungdomsdrømmen tilbake. Og i samme kretsen hvor han som ung hadde trasket med skoleskreppe på ryggen, lå hans herresete. Hver tredje juledag, og en gang hver sommer, samlet han en mengde barn på Skøyen. Alle de store salene ble fulle. Et stort juletre var pyntet med gaver til alle og så ble det kastet lodd om dem. Om sommeren fikk de overnatte, alle som var fra byen, guttene på ett loft, jentene på et annet. Sengeplass var det til alle sammen (Evje s.76).

Sangkonsert

Fra klokketårnet holdt ved en slik anledning Ingeborg Aas (1858-1937), senere under kunstnernavnet Gina Oselio, sin første «konsert». Hun var da i konfirmasjonsalderen og datter av salmaker Even P. Aas (1819-97), bror til Hans P. Aas. Men den gang falt hun igjennom og ble pepet ut. Blant dem som pep, var brødrene Henrik Emil (f.1857) og Even Helje Frøen (f. 1859). Hans P. Aas var deres stedbestedefar. «Konserten» må ha funnet sted rundt 1873 da Ingeborg var 15-åring og onkelen Hans ca. 65 år. Dette var et par år før Ingeborg fikk undervisning i sang. (Se faktaboks).

Familien til salmaker Even Aas var kjent for å være musikalske. Ingeborg fikk, som andre bemedlede piker i Christiania på den tiden klaverundervisning, men det var sangen som var drivkraften hennes. Det kan godt tenkes at Ingeborg holdt flere konserter på Nordre Skøyen til ære for sin onkel.

Lærere i herredstyre – skiftet yrke

Da man i 1837 valgte representantskap (herredsstyre) for første gang ble det innvalgt tre omgangsskolelærere – Iver Olsen, Henrik Lilloe og Hans P. Aas (Evje s.74). Det var vel vanskelig å finne bønder nok med såpass kunnskaper som det krevde. Hvor lite aktet omgangsskolelærere enn var, sto de nok høyere enn de fleste bønder. Dertil kom jo at disse lærere hevet seg over det vanlige. Iver Olsen (født på Biri i 1804) og Hans Pedersen Aas var visstnok fettere. Det var

mange søskenbarn fra Biri som slo seg ned i Aker på samme tid, kan etterkommeren Ole Andreas Lilloe-Olsen fortelle.

Iver Olsen finner vi igjen i Lilloe-Olsen familien. Iver Olsen skiftet også yrke, tok avskjed i 1837, da han giftet seg med den rike kjøpmann Biermanns datter og fikk med henne mange penger. Han kjøpte Sandakerbakken og Sandaker mølle, senere også Østre Grefsen. Hans sønn, Iver Bredo, fikk gården etter ham og giftet seg med en datter av Lilloe på Vestre Grefsen. Læreryrke ser ut til å være et godt utgangspunkt for videre karriere i Aker, i alle fall for de to fetterne. Dette sier jo litt om samhold og forbindelser mellom gårdene i Aker.

Blant kommunens ledende menn

Det var ikke underlig at de ble kommunens ledende menn. Hans P. Aas var medlem både av formannskap og skolestyre og nevnes av Edv. Bull i Akers historie (s. 340) blant de «fremtredende kommunemenn».

«Besynderlig nok spilte en skolelærer en betydelig rolle» er en vending som ble brukt i 1830-årene av Aker Sogneselskap der vi finner Hans Pedersen Aas som medlem av opplysningskomiteen (Evje s. 74).

I lengre perioder hører man lite til lærerne, men de utførte fortsatt et stort arbeid. Det kom ikke av at de manglet samfunnsånd mer enn andre. Lærerne ble ofte betraktet som «noen vi har leid til å lære barna våre å lese». «Vi kan da ikke lønne dem slik at de skal ha det bedre enn oss selv», sa en bonde under diskusjon om lærerlønninger. Eller en gang det ble foreslått å velge en lærer i formannskapet: «Ja, han er flink nok, men det er ikke nødvendig, vi klarer det selv». Kløften mellom de selveiende bønder og lærerne varte nok helt til lærerne fikk stemmerett i 1885.

Tre lærere i skolestyret

De mange velbegavede menn, som arbeidet i skolen på denne tid, ble godt mottatt, men de møtte motstand hos bøndene. Omgangslæreren Henrik Lilloe var den eneste omgangsskolelærer fra en gammel Aker-slekt og etter hvert selveiende bonde, Iver Olsen giftet seg inn i en Aker-slekt og ble bonde og Hans Pedersen Aas ble også gjennom giftemål selveiende bonde. De utnyttet sine kunnskaper om skolen både i skolestyre og formannskap, og på den måten ble de brobyggere mellom lærere og bondestanden. I siste halvdel av 1800-tallet ble det også mer forståelse mellom embetsmenn i Christiania og selveiende bønder i Aker. Man må vel derfor kunne si at disse tre bidro til skolens fremdrift i Aker.

Skoleforkjempere fra Østensjøområdet

Marte og Hans fikk sønnen Peter Nicolai Aas (1836-1891) som utdannet seg til jurist. Peter giftet seg første gang i 1864 med Mathilde Kathinka Christoffersdatter Huseby (1843-1865) og annen gang i 1870 med søsteren hennes Elida Christine (1847-1923), begge fra Grimelund.

Mathilde Kathinka og Elidas far, Christoffer Huseby, var medlem av skolestyret på 1860-tallet. Vi kan derfor tenke oss at Hans P. Aas som fra 1837 var medlem av skolestyret hadde mange

Bøker fra biblioteket på Nordre Skøyen hovedgård. Peter N. Aas har signert og nummerert alle bøkene. For det meste er det romaner og noveller på norsk eller dansk, men også på engelsk og tysk. En av bøkene har No 3657. Kilde: Østensjø lokalhistoriske bilder. Bilde-nr. B20190047.

Ingeborg Aas – Gina Oselio

Ti år etter konserten rundt 1873 på Nordre Skøyen debuterte Ingeborg Aas på operaen Kungliga Teatern i Stockholm. Året etter begeistret hun kong Oscar 2 slik med sin tolkning av Ortrud i Wagners Lohengrin at han spanderte videre studier i Paris og hedret henne med tittelen “kongelig Hofsangerinde” – den eneste som har oppnådd en slik hederstittel i Norge. Ingeborg ble i 1893 gift med teatersjef ved Nationaltheatret Bjørn Bjørnson (1859–1942) og altså svigerdatter til Bjørnstjerne Bjørnson (1832–1910) og Karoline Bjørnson (1835–1934). Men ekteskapet ble oppløst 1909.

Etter studieårene i Stockholm og Paris begynte fra 1882 hennes egentlige kunstnerliv. Hun fikk en rekke gjesteroller ved italienske operahus og turnerte Italia rundt. Kunstnernavnet Gina Oselio tok hun i denne Italiatiden. Senere stod andre europeiske storbyer for tur. Frem til 1890 hadde hun sunget 22 roller i 13 ulike operaer, med stor suksess. Hun var Norges operadronning og berømt over hele Europa.

Våren 1900 sang hun igjen hovedrollene i Carmen og Faust, nå på det nyåpnede Nationaltheatret, der hennes mann var teatersjef.

Gina Oselio deltok ivrig i kulturlivet og operadebatten til det siste, og hun var en dyktig sanglærer og hjelper for unge talenter. Hun var innehaver av Oscar 2s belønningsmedalje, den svenske medaljen Pro Litteris et Artibus med briljanter og den franske Officier de l'Instruction Publique, og hun mottok Statens kunstnerlønn fra 1929.

Kilde: Nettsiden til Norsk Biografisk Leksikon og Kristin Margrethe Gaukstad: Gina Oselio – Norges første operasangerinne.

skolepolitiske saker å snakke om med sin sønns svigerfar. I skolestyret satt også andre av gårdbrukerne i Østre Aker, nemlig Nils Wetlesen fra Abildsø og Hans Woxen fra Nordre Manglerud. Også Haakon Tvetter fra Østensjø «trådte til i bondens glansperiode», sier Johan Evje i Aker 1837-1937. Han overtok arven etter Grimelund som en selvfølge.

Biblioteket på Skøyen

Peter N. Aas hadde en stor boksamling. Noen av bøkene er ennå i etterslektens eie. Trolig har enkelte av disse bøkene også tilhørt hans far, de bodde jo på samme sted. Vi vet at Hans P. Aas var på auksjonen av inventar etter de Thygeson i 1842 og kjøpte enkelte gjenstander, også bøker. Slik sett kan det hende at det var de Thygeson som var opprinnelig eier. Samtlige bøker er signert Peter N. Aas og noen er utgitt på slutten av 1700-tallet. Tittelen på de bevarte bøker er for det meste romaner og noveller på norsk eller dansk, men også på engelsk og tysk. I tillegg til Peters navn er bøkene nummerert. En av bøkene har No 3657. Henrik Lilloe som Hans P. Aas hadde mye kontakt med var en ivrig samler av bøker og bygget opp et bibliotek. Det samme kan nok sies om Hans P. Aas. Biblioteket på Nordre Skøyen må ha vært ganske fyldig. Fra Peters dagboknotater får vi vite at han ofte lånte bøker til andre i familien, særlig damene på Grimelund og Huseby. Det han oppgir som utlånt er samtidsromaner.

Verge for barnebarn

På sine eldre dager fikk Hans et ansvar han sikker gjerne skulle vært foruten. Den eldste datteren Anette (1837 - 1875) ble gift med Marcus Theodor Mortensen Huseby (1836 - 1875). Anette døde 38 år gammel av «tæring», dvs. tuberkulose, og noen uker etter hennes mann Theodor. De hadde tre mindreårige barn, Halfdan 10 år (f.1865), Eystein 8 år (f.1867) og Ragnvald 6 år (f.1869). I 1876 ble det foretatt skifte og kort tid etter ble bestefaren Hans, som da var 67 år, oppnevnt som verge og forpliktet seg til å betale årlig kr. 800 for oppdragelse av de tre barnebarna.

Den eldste av barna, Halfdan, omkom 24 år gammel ved et ulykkestilfelle «under kjørsel» i januar 1889 på Øvre Vang i Jevnaker, Lunner. I ministerialboken oppgis Nordre Skøyen som bosted. Halfdan var ugift og tituleres som agronom. Vi må derfor anta at han i sin studietid bodde hos sin bestefar. Ragnvald fikk utdannelse som ingeniør og var i 1910 disponent for en torvstrøfabrikk. Han var gift med Nini (f.1874) fra Berlin. Deres første datter Aranka (f.1897) er født i Bøhmen. Neste sønn Birger (f.1898) er født i Kristiania slik at familien slo seg ned i Norge etter oppholdet i Tyskland. Eystein ble gårdbruker, gift med Ragnhild (f.1875).

Nordre Skøyens siste år i Aas-familiens eie

Hans Pedersen Aas var 87 år da han døde i 1891. Hans sønn Peter ble bare 55 år da han døde to uker etter faren. For Elida ble det en tung tid med store utfordringer da hun ble alene om å administrere både gårdsdrift og husholdning. For å hjelpe på økonomien solgte hun fra tomter og drev litt utleie. Et skogstykk på 177 mål ble avstått til Aker kommune i 1904 i forbindelse med at Nøkle vann ble regulert til drikkevannskilde. I 1907 solgte hun gården til et investeringselskap. Dermed var den private eierrekken for gården kommet til veis ende.

Maleriet er malt av Wilh. Rinde på første halvdel av 1890-tallet. Vi ser tårnhuset til venstre, taket på stabburet og helt til høyre låven som ble revet i 1939.

Kilde: Østensjø lokalhistoriske bilder. Bilde-nr. B20150189.

Sluttnoter

- ¹ **Kjeglebane:** På 1700-tallet ble de første åpne trebaner for kjeglespill oppført, en slags forløper til bowling. Først på 1800-tallet ble det et utbredt spill. Spillet ble umåtelig populært, men var ikke tillatt for kvinner. På Langgaardsløkken, Briskebyveien 21, ligger en 29 meter lang bygning eid av Oslo kommune, en av landets siste kjeglebaner. Kilde: <https://www.oslo.kommune.no/natur-kultur-og-fritid/kunst-og-kultur/museer-og-kultureiendommer/kultureiendommer/kjeglebanen/>.
- ² **Boston** er et kortspill som stammer fra den amerikanske frigjøringskrigen av franske marineoffiserer under beleiringen av den britiske flåten i Boston havn 1775-1776. Boston stammer i likhet med Bridge fra Whist og har likhetstrekk med kortspillet Amerikaner. I Boston finnes det veldig mange forskjellige meldinger og det kan spilles uten makker eller med makker. Spilleren med høyeste melding bestemmer om man vil spørre makker. I tillegg til «vanlige» meldinger finnes det passmeldinger hvor man ikke skal ha stikk eller ha akkurat et stikk. Boston spilles gjerne av 4-6 spillere, men på den måten at det kun er 4 spillere som spiller hvert spill, de andre sitter over dette spillet. Er det flere enn 4 spillere er giveren en av dem som sitter over. Kilde: Wikipedia.
- ³ **Pålspass** - også kjent som polskpass - er et kortspill for fire personer som spilles i mange varianter. Man benytter en vanlig kortstokk uten treere, altså 48 kort, som deles i to like bunker à 24 kort (henholdsvis kortene 2-8 og 9-ess). For hvert spill byttes kortbunkene. Hver spiller får fem kort, og vinneren er den som enten tar de to første stikkene eller tre stikk i alt. Kilde: Store norske leksikon.
- ⁴ **Kehraus** (av kehren «feie» og aus «ut») eller Grossvatertanz («bestefarsdans») er opprinnelig navnet på en gammel tysk dans, kjededans, der man tidligere avsluttet bryllupshøytidligheten like før brudens siste dans. Enkelte steder – for eksempel i Thüringen – synges det til kerhaus en vise som begynner: «Und als der Grossvater die Grossmutter nahm». Schumann har brukt melodien flere ganger, blant annet i siste sats av sine Papillons. Også Bach har flettet den inn i sin Bauernkantate fra 1742. Kehraus er ikke lenger utelukkende benevnelsen på noen særlig dans, men kan benyttes som betegnelse for den siste dans, der man «feier ut», særlig når den, i overført betydning, har litt vill og feiende karakter. Kilde: fra dansk Wikipedia.
- ⁵ **Lancers**, er den engelske betegnelsen på den franske dansen Lanciers. en femturs kontradans med firkantoppstilling som ble utviklet omkring 1820 etter mønster av det siste leddet i française. Etymologi: egentlig quadrille des lanciers, «lansebærernes kvadrilje». Kilde: Store norske leksikon.
- ⁶ I Høyenhallboka 1711-1989, da Høyenhall Vel feiret 75 år jubileum, har medforfatter Knut Sprauten laget en liste over eiendomstransaksjoner som vedrører gnr. 144, altså fra både Søndre- og Nordre Skøyen. Listen er basert på matrikkelen for Aker 1888 og 1903. Den illustrerer den kraftige oppstykkning av Skøyengårdene, særlig fra 1888.

Nordre Skøyen gård. Maleri av Johs. Müller, 1903. Til høyre litt av den gamle svalgangen.
Kilde: Østensjø lokalhistoriske bilder. Bilde-nr. B20190060.

Kilder:

- Aker 1838-1937, utgitt av Aker kommune 1940, bind II, Folkeopplysning og skoler 1730-1937 av overlærer Johan Evje. Avsnittet Lærere 1830-50 side 73-80.
- Dagboken til Peter Nikolai Aas 1858-1881.
- Lars Steensgards manus til kåseriet 14.mars 2002 om «Folk på Nordre Skøyen i siste halvdel av 1800-tallet» basert på dagboken til Peter N. Aas.
- Nordre Skøyen Hovedgård gjennom 600 år. Knut Sprauten og Alf Lystad, Historieutvalget for Nordre Skøyen, 1985.
- Høyenhallboka 1711-1989, redigert av Nils Hauglund, Tore Schou og Knut Sprauten. Høyenhall Vel 1989.
- Oslo Byarkiv: Manntallslistene i Aker fra 1832 til 1836. Mandtals Liste for Nedre Gjelderaasfjerdingens Underinspectorat, datert Ulsrud den 5te April 1834.
- Digitalarkivet – folketellinger og ministerialbøker.
- Kristin Margrethe Gaukstad: Gina Oselio – Norges første operasangerinne.
- Nettsiden til Norsk Biografisk Leksikon https://nbl.snl.no/Gina_Oselio.
- E-postutveksling med Ole Andreas Lilloe-Olsen 15. januar 2018.
- Samtaler med Johan Mollatt i 2018, om hans tippoldefar Hans P. Aas og Anne Marie Steensgaard 10. desember 2018, enke etter Lars Steensgaard, også hans tippoldefar var Hans P. Aas.
- St. Hallvard nr. 2 2019. Øyvind Angell Gaukstad og Ole Andreas Lilloe-Olsen: Iver, Hans og Even. Tre fettere fra Biri, side 5.